

ságok között. A többiek semmit sem írtak, vagy helytelen választ adtak (például: a négyzet fele a téglalapnak). Egyező tulajdonságokat a gyermekek 32%-a sorolt fel: síkido-mok; 4 derékszöge van és a szemközti oldalak párhuzamosak; 4 derékszöge van; 4 oldala, valamint 4 derékszöge van. A tanulók 2%-a testtulajdonságokat írt.

A feladat minden rész kérdését egyetlen tanuló sem tudta megoldani, 15% pedig 0/0p-os teljesítményt produkált.

Összegezéssel annyit állapíthatunk meg, hogy tanítani kellene a gyermekeket meghatározások megfogalmazására. Itt *nem a fogalmak definícióval való kialakítására* gondolunk, ezzel nem értünk egyet. De amikor a tanuló a tanítás során tapasztalat alapján megállapít valami lényegeset, akkor többször vissza kellene rá térni, és rögzíteni kellene. Az ilyen módon megfogalmazott tény, tehát ami tapasztalatokon alapszik, elősegíti és mélyíti a fogalom fejlődését.

MÁTÓNÉ LŐRINCZ IDA
Szeged

Gyermekszemmel a napköziről

Napjainkban egyre inkább növekszik a nevelő iskola iránti igény. Társadalmi szükségsszerűséggé válik a tanulók egész napos nevelése, mivel a család egyre több nevelési feladatot igényel, vagy kénytelen is áthárítani az iskolára.

Feladataink megoldásához mind többen keressük a legmegfelelőbb megoldásokat és szervezeti formákat. Mivel ma még a tanulók nagyon jelentős része a hagyományos napközis formában tölti napjainak felét, korszerűsíteni kell a napközi otthont is.

Ahhoz, hogy a napközi otthon jól elláthassa nevelési és oktatási feladatait, sokoldalúan fejlesztesse a gyerekek személyiségét, gondolja a tehetségeket, felzárkóztassa a lemaradókat – s ezt most nemcsak a tanulásra, hanem a neveltségi és kulturális szintre, sőt a testi fejlettségre is értem –, színes napközis életre van szükség.

Ehhez viszont melegszívű, gyermekszerető, ötletgazdag, életvidám, s a gyermek iránt empátiára képes, a szó igazi értelmében vett jó nevelők kellene. Ők képesek csak arra, hogy még a mai zsúfoltság mellett is otthonossággal, családi légkörrel töltsék meg a napközi otthont, ahol a gyerekek jól érzik magukat. Az ilyen nevelők tudnak igazán baráti, sőt testvéri közösségeket létrehozni csoportjukban és megvalósítani a „mindenki egyért, egy mindenkiért elvét”. Alkalmazni a jó közösségen belül, a gyerekekre szabott egyéni bánásmódot is.

Iskolánk, a Szeged-Felsővárosi Általános Iskola harmadik tanéve működő, lakótelepi, 16 tantermes, testnevelés tagozatos iskola. Tanulóink létszáma 905, ebből alsós 632, felsős 273 tanuló. Váltakozás nélkül tanul 529 fő. (A tagozatos alsósok, a negyedik osztályosok és a felsősök.) Váltakozó tanítással pedig 376 fő: 1–3. osztályosok. Ők hetente váltakoznak. Tizenegy osztályunkban szakosított testnevelés folyik.

A fizikai dolgozók gyerekeinek száma 627. Ez 66%. Gyermekét egyedül neveli 134 szülő. Veszélyeztetett tanulóink száma 19, hátrányos helyzetű 50 fő, cigánytanuló 15.

Napközis tanulóink 451 van. Főleg 1., 2., 3. osztályosokból és két csoport a negyedikesekből. Menza jellegű étkeztetésben részesül 70 tanuló (negyedikesek és felsősök).

Napközis tanulóinkat 13 csoportban helyeztük el. A tanulók nagyobb része vagy a hét minden napján, vagy több alkalommal délutáni foglalkozásokon is részt vesz. Napközis

klubokon, sportfoglalkozásokon és szakkörökön. Az iskolában ugyanis 15 szakkör és 8 klub működik.

Napközis csoportjaink életét is igyekszünk minél színesebbé, érdekesebbé tenni. A programok kialakításánál meghallgatjuk a tanulók véleményét, kívánságát is. Módszereink közül néhányat kiemelek:

- a) egyéni elbeszélgetés a tanulókkal,
- b) kérdőíves felmérés a csoportokban,
- c) pedagógiai megfigyelés,
- d) a szülők véleményének meghallgatása.

Az 1983. novemberi nevelési értekezletünkre az iskolai napközis munkaközösségünk felmérést készített a napközi pszichés klímájáról; „Hogyan érzed magad a napközi otthonban?” címmel. A felmérést négy napközis csoportunkban végeztük el. Ebből két csoport 3. osztályos és kettő negyedik osztályos volt. Az egyik 3. és az egyik 4. osztályos csoport testnevelés tagozatos gyermekekből állt.

A kérdőív kérdései és tapasztalatai (135 tanuló):

1. Készen vagy-e mindennap minden leckéddel a napközi otthonban? Igen: 103 fő, 76,3%. Nem: 32 fő, 23,7%.

2. Ha nem, mi ennek az oka? Más elfoglaltság: 23 fő, 71,8%. Nehéz a feladat: 3 fő, 9,4%. Megállapítható, hogy a megkérdezett 135 tanuló 3/4 része készen van a feladataival. Ez megítélésünk szerint elég jó eredmény. A félévi jegyek is erről tanúskodnak. Hasonló a szülői értekezleten és a fogadóórákon elhangzott szülői vélemény is.

3. Mit lehet a ti napközis csoportokban szabad időben csinálni? A választék a következő volt: játszani, kirándulni, vetíteni, technikai foglalkozáson részt venni, zenét hallgatni, rajzolni, klubba menni, beszélgetni, olvasni, könyvtárban lenni. A tanulók leggyakoribb válaszai: játszani 103 fő; 76,3%, klubba menni: 19 fő, 43,7%, rajzolni: 38 fő, 28,1%, olvasni: 32 fő, 23,7%.

Látszik, hogy a gyermekek életkori szükséglete a játék. Választásukban is ezt helyezték előtérbe. Megkedvelték azonban a második éve működő klubjainkat is. Igen gazdag programmal működik nálunk a hímző, a börmegmunkáló, a modellező, az agyagozó, az ügyes kezek, a makramé, a báb, a könyvtár és a sakk-klub. A klubok egy részét napközis nevelők, más részét pedig külső óraadók vagy iparművészek vezetik.

4. Milyen iskolán kívüli programban szeretnél részt venni? (múzeum, színház, fűvészkert, séta, játszótér, kerületi könyvtár). A kívánságok között a játszótér került az első helyre. 63 fő, 46,7%. Ugyanilyen arányban szerepel a könyvtár is, ahol a gyermekkönyvtárosok rendszeresen tartanak foglalkozásokat a csoportoknak.

A könyvtár iránti érdeklődés igen nagy örömünkre szolgál, az olvasó gyermekek számának növekedése mutatja az olvasómozgalom terjedését.

Hasonlóan örültünk annak is, hogy viszonylag elég sokan választották a kirándulást, sétát is. A testi nevelés érdekében igen fontosnak tartjuk, hogy ezekre már gyermekkorban ráneveljük tanulóinkat.

5. Te milyen „felelős” voltál már a napközi otthonban? Például asztal-, szalvéta-, kötény-, virág-, könyvespolc-, szekrény-, játéklefelelős stb. A válaszok azt mutatják, hogy csoportjainkban az önkiszolgáló és közhasznú munkák dominálnak. Asztalfelelős volt 85 fő, 62,9%. Ezeket a munkákat a csoportok mindennapi életrendje megkívánja. Jó is, ha megszokják, és otthon is feladatul vállalják a családban.

6. Milyen felelős szeretnél lenni? Megkérdeztük ezt is, és az itt kapott válaszokból jól kitűnt, hogy a kívánságok közel sincsenek arányban a reális lehetőségekkel. A legtöbben ugyanis (90 fő) játéklefelelősök szeretnének lenni, mivel a játékokat rendezni, kiadni, beszédni, esetleg megjavítani igen kedves feladat szemükben.

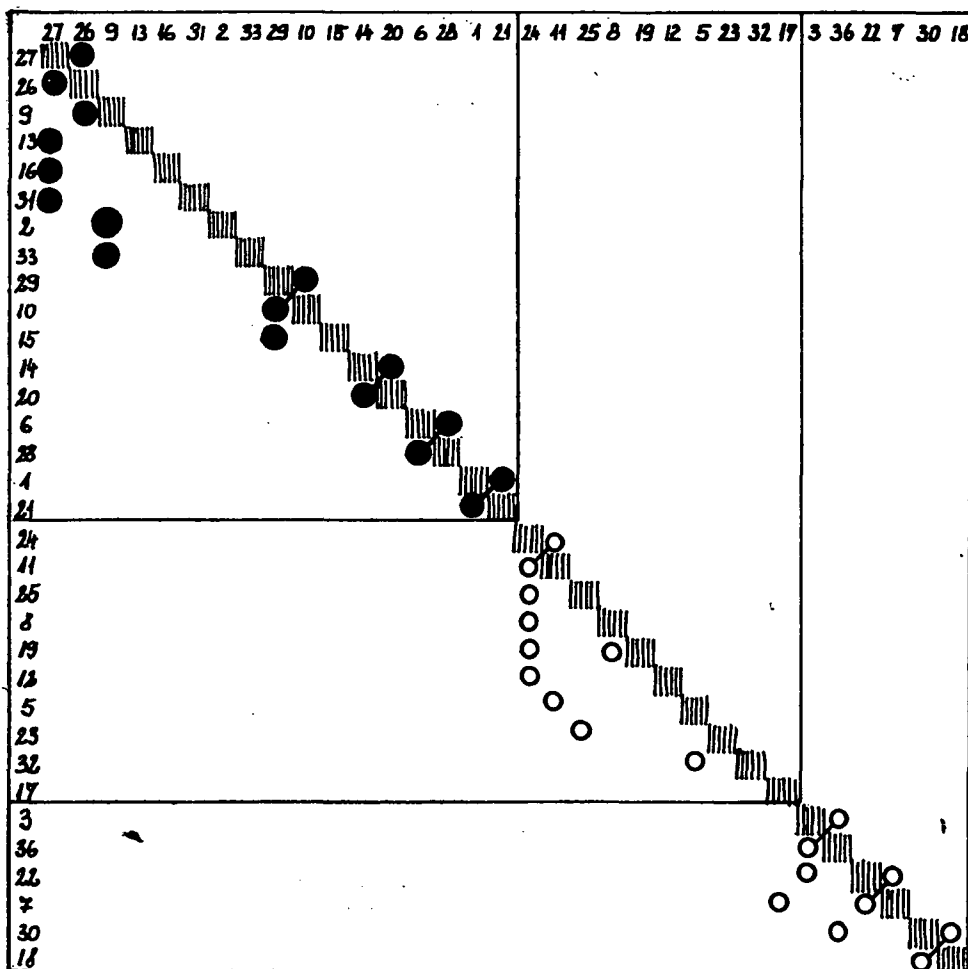
Többen pályáznak a csoporttitkár és az óravezetők szerepkörére is. Természetesen

czekre a megbízásokra korántsem alkalmas minden tanuló. Mégis a közéletiségre való igény csiráit látjuk benne.

7. A napköziben az a jó, hogy ... (folytasd!). A kapott válaszok: a játék, 92 fő, 68%, a tanulásban kapott segítség, 33 fő, 24,4%, a klubok, 64 fő, 47,4%. A gyerekek a tanulásban kapott segítséget nagyon pozitívan értékelik. Készülünk ezt a kérdést a szülők körében is megvizsgálni. Az a feltételezésünk, hogy a szülők éppen a tanulást fogják az első helyre tenni.

8. Zsolti eddig nem volt napközis. Ha tőled kérne tanácsot, hogy napközis legyen-e, vagy egyedül legyen otthon, mit tanácsolnál neki? Igen: 126 tanuló, 93,3%. Ne: 9 tanuló, 6,7%. Úgy érezzük, napközis munkánk dicsérete is, hogy gyermekeink 93,3%-a szeret a napközi otthonban. Fel kell figyelni arra a tényre is, hogy kb. 20% azért javasolta Zsoltinak a napközit, mert így nem lesz egyedül. Ez is mutatja, hogy sok a magányos gyerekünk.

A tanulók jobb megismerése, a kialakuló kapcsolatok rögzítése, az ültetési és felelősi rendszer kiépítése céljából szociometriai felmérést is készítettünk a csoportokban.

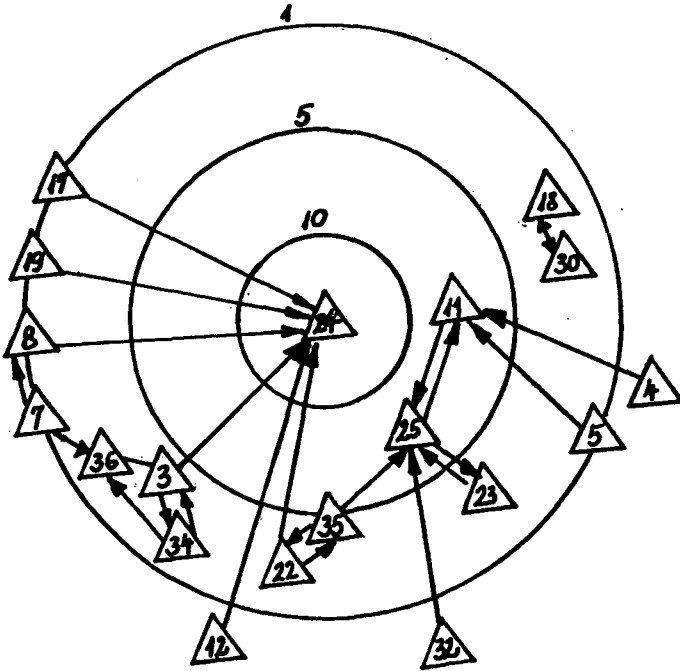

A Moreno-féle módszer szerint készítettük a számításokat, egyéni kikérdezéssel szervezve információkat.

1. Ki mellé szeretnél ülni?
2. Ki a legjobb játszópajtásod?
3. Kit választanál tanulópárodnak?

Három-három nevet kellett mondani, ezekből az adatokból elkészítettük a szociometrikus mátrixot.

A fiúk csoportjának egymáshoz való viszonya:

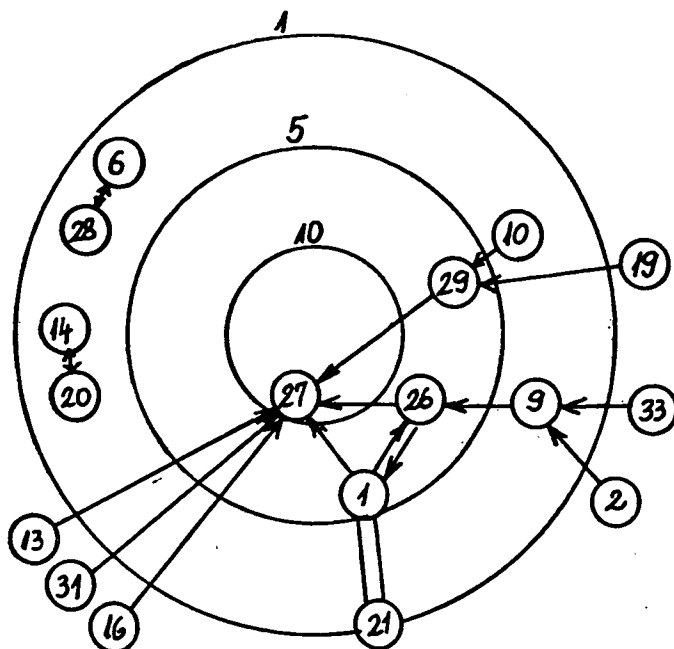
A két őrsvezető a 24-es és a 11-es számú tanuló.

Megjegyzés: a melléklet Vajda Mihályné csoportjáról készült.

Ahhoz, hogy eredményesen nevelhessük gyermekeinket, és könnyen irányíthassuk társas kapcsolataikat, nagyon jól kell ismerni őket. Ez az ábrázolás (szociometrikus mátrix és kördiagramm) is jó alap a munkacsoportok kialakításához. Számolnunk kell azonban azzal, hogy az ilyen elemzések, vizsgálatok mindig pillanatnyi helyzetet tükröznek, különösen a kislányoknál. Ezért sűrűbben kell ezt alkalmazni és időnként korrigálni a képét.

Iskolai napközis munkaközösségünk a kapott adatokat összesítette, értékelte és a tanulságokat levonva megjelölte a jövő feladatait a napközi otthonos munkánkban. A feladat: erősíteni kell a napközis csoportok közösségi életét. A tanulók személyiségének minél jobb megismerésével, és a közösségen belül, az egyéni bánásmód érvényesítésével, különös gondot kell fordítani a hátrányos helyzetű és az elmagányosodott tanulóakra. Még színesebbé kell tennünk a napközis szabad időt is. Több lehetőséget felkínálni a tanulóknak. Érdekes, vonzó klubéletet teremteni a napközi otthonos gyermekeknek.

A lányok csoportja:

A két őrsvetető a 27-es és a 26-os tanuló.

Megjegyzés: a melléklet Vajda Mihályné felmérése alapján készült.

